

Ny dokumentarfilm: Jeg er Greta

Publiceret 24/11/2020 i [KLIMAKRISE/Film](#) af [Susanne Sayers](#)

KLIMAKRISE // FILMANMELDELSE – Dokumentarfilmen *I am Greta* føjer ikke for alvor nye lag til klimaaktivist Greta Thunberg, og slet ikke til klimadebatten. Det er i Gretas liv med autisme, at filmen for alvor får sin berettigelse. Susanne Sayers anmelder filmen om den svenske skoleelev, hvis liv tog en uventet drejning, da hun som 15-årig blev kendt verden over for sin protest mod den voksne generations ansvarsforflygtelse i klimakrisen.

Greta Thunberg sidder i hårdt vejr på Atlanterhavet, og væden på hendes kinder er ikke kun skumsprøjt. Hun er på vej til at holde tale ved klimatopmødet i FN i august 2019; turen foregik som bekendt i sejlbad over Atlanterhavet.

Ikke så meget for at spare CO₂. Men for at vise, hvor stort set umuligt det er i den moderne verden at leve bæredygtigt.

Skibet hugger i søen, vinden hyler i rigningen, mens Greta fortæller, hvor voldsomt hun føler ansvaret. Ikke selvmedlidende. Men som en tristhed og ulmende vrede. “Jeg ville ønske, at det ikke var nødvendigt. Jeg har hjemve. Det er for meget for mig,” fortæller hun i sin digitale dagbog.

Jeg savner min hverdag. Jeg savner rutiner

Få dage efter holder hun sin berømte/beryggede – det kommer i høj grad an på, om man er på Team Thunberg eller ser hende som en hysterisk møgunge, der burde være blevet i skolen – tale ved FN’s klimatopmøde.

“How *dare* you steal my childhood,” spørger hun synligt rasende. Vreden bliver forståelig på baggrund af hendes udbrud på sejlbåden. Hun ville hellere have levet et helt almindeligt teenageliv, hun ville ønske, at ansvaret ikke føltes så tungt, og hun ville ønske, at de voksne ville påtage sig det, så hun ikke skulle tvinges til at bruge sin barndom og ungdom på det.

Jamen, kunne hun så for helvede ikke bare lade være? Nej, instruktøren Nathan Grossmans optagelser viser tydeligt, at det kan hun ikke. Hun føler det som sit personlige ansvar. “Mennesker er sociale dyr, og vi må passe på hinanden. Når en af os opdager en fare, har vi pligt til at advare andre,” siger hun.

“Kan du ikke nedtone det lidt?”

Nathan Grossmans film følger hende helt fra begyndelsen. Han blev interesseret i den stille, ensomme pige med ‘Skolestrejke for klimaet’-skiltet, før hun blev et fænomen, og derfor er filmen også en lejlighed til at få et indblik i hendes liv, før alle andre begyndte at interessere sig for det.

Den populære antagelse om, at hun er presset eller udnyttet af sine forældre, får et skud for boven, for nu at blive i det maritime. Vi ser ikke så meget til hendes mor, operasangeren Malena Ernman. Det er far Svante, der følger hende – også på tværs af Atlanterhavet.

Det er ikke forældrene, der *pacet* hende. Det er hende, der driver forældrene til at foretage ændringer i deres hverdag.
Intet kød, ingen flyrejser. Hun vil ikke være en hykler

Det er tydeligt, at forældrene er stolte af hende, men også noget forbløffede over deres datters kompromisløse kamp og bekymrede over det pres, den lægger på hende.

Faren må flere gange minde hende om at passe på sig selv: at få noget at spise, huske hende på at tage hat på, så hun ikke dehydrerer i solen. Det er ikke forældrene, der *pacet* hende. Det er hende, der driver forældrene til at foretage ændringer i deres hverdag. Intet kød, ingen flyrejser. Hun vil ikke være en hykler.

Forældrene prøver at få hende til at holde igen. Men Greta Thunberg har en mission. Hun er ikke hellig, men der er en ganske pæn portion profet i hende. Nogle har kaldt hende hadprædikant, men hun hader ikke mennesker. Hun hader, at vi ikke gør nok ved de klimaforandringer, der for hende er dommedag.

Svante prøver i en scene at få hende til at nedtone noget af kritikken i en vigtig tale, blandt andet hendes bemærkninger om den sjette masseuddøen – det fænomen, at menneskeheden udrydder arter i næsten samme tempo som et meteornedslag eller supervulkaner.

“Det er vigtigt, og jeg er ligeglad med at være populær,” konstaterer Greta, og man tror hende. Hun er tydeligt utilpas ved de mange selfies, som særligt voksne fans ønsker med hende. Det er sagen, der er hendes fokus. At hun selv er nødt til at bære den, betragter hun som et nødvendigt onde.

UDADTIL FREMSTÅR GRETA THUNBERG SOM REGEL ALVORLIG – HER DOG MED ET SJÆLDENT SMIL. I DOKUMENTAREN OM HENDE FÅR MAN GLIMTVIS EN MERE MUNTER UDGAVE. FOTO: EUROPEAN PARLAMENT, WIKIMEDIA COMMONS

Astrid Lindgrens Greta

På sæt og vis er det næsten uundgåeligt, at Greta Thunberg som fænomen opstår i netop Sverige og ikke alle mulige andre steder. Hun er nærmeste slægtning til flere af Astrid Lindgrens figurer. Pippi, selvfølgelig. De har mere end bare fletningerne og kærligheden til heste til fælles.

Greta er trods sin meget lidt Pippi-agtige kærlighed til hverdag og rutiner ikke så lidt af en anarkist, og hun er fuldstændig ligeglad med, hvad de voksne tænker.

Lindgrens Emil trodser snestorme for at redde sin bedste ven Alfred, når de voksne nu ikke tager situationen alvorligt.
Greta trodser Atlanterhavet for at redde klimaet, når de voksne nu ikke tager situationen alvorligt

Hun er ikke uvenlig, men sandheden, som hun ser den, er vigtigere end voksenvenlig høflighed.

Og hun er søster til Jonatan Løve, den ældste af de to Brødrene Løvehjerte, når han konstaterer, at “nogle gange må man gøre ting, også selvom det er farligt. Ellers er man ikke et menneske, men bare en lille lort.”

Greta Thunberg ikke bare tilsidesætter sig selv, men udsætter sig for en global giftsky af vitriole angreb, fordi hun føler, at hun er nødt til at gøre ting. Lindgrens Emil trodser snestorme for at redde sin bedste ven Alfred, når de voksne nu ikke tager situationen alvorligt. Greta trodser Atlanterhavet for at redde klimaet, når de voksne nu ikke tager situationen alvorligt.

I Astrid Lindgrens verden – og i øvrigt også i vores egen Cecil Bødgers – er børnene de egentlige helte, mens de voksne tøver, er uduelige eller komplicerer ting, fordi de ikke formår at tilsidesætte egen magelighed.

Greta Thunberg er et barn, og det bliver man mindet om flere gange i løbet af filmen. Ikke bare i de ømme scener, hvor hun tumler med de elskede hunde. Hun har teenagerens urokkelige tro på, at få, om nogen, før hende har gennemskuet, hvordan verden i virkeligheden hænger sammen.

GRETA OG HENDES IKONISKE

“SKOLSTREJK FÖR KLIMATET” SKILT. FOTO: WIKIMEDIA COMMONS.

Fra ene- til millionbevægelse

I løbet af filmen bliver man som voksen også mindet om, hvorfor præcis Greta Thunberg kan være så sindssygt øretæveindbydende. For hun har jo for så vidt ret, men ... hvorfor skal det være så sort-hvidt? Vi kan vel godt flyve bare engang imellem? Og det kød i supermarkedets frysedisk spiser jo ikke sig selv.

Og har hun måske nogle RIGTIGE løsninger, hva’?

Det er jo fint nok, at hun gør opmærksom på et problem, men derefter burde hun overlade det til de voksne at ordne tingene. Og således retfærdiggjort i sin voksne og modne sans for nuancer og tingenes rette orden kan man læne sig tilbage i den genfundne magelighed.

Greta selv ville hellere end gerne overlade løsningerne til de voksne. Hun stoler bare ikke på dem. Og efterhånden får hun følgeskab af flere og flere børn og unge

Reaktionen på Greta Thunberg og hendes tur over Atlanten er i øvrigt blevet [genstand for et videnskabeligt papir tidligere i år](#) – navnlig beskrivelsen af de vrede reaktioner er tankevækkende og lader ikke Gretas egen vrede noget tilbage.

Greta er uforsonlig. Enten lever vi voksne op til vores ansvar, og det er vel at mærke nu, eller de unge vil aldrig tilgive os. Det er deres fremtid, vi har stjålet.

Det er alvorlige anklager, og som forælder og voksen er det svært at tage på sig. Vi gør det jo for katten, så godt som vi kan.

Det er bare ikke godt nok, siger Greta. Vi burde faktisk skamme os. Og det er nok det sidste, man som voksen har lyst til, når de fleste af os har mere end travlt med at få en hverdag til at hænge sammen.

Greta selv ville hellere end gerne overlade løsningerne til de voksne. Hun stoler bare ikke på dem. Og efterhånden får hun følgeskab af flere og flere børn og unge.

Filmen er også en skildring af en bevægelse, der begyndte med en enkelt 15-årig foran det svenske parlament med 'Skolestrejke for klimaet' og et år senere har fået millioner verden over på gaden for klimaets skyld – også i Danmark, hvad der var en væsentlig årsag til, at klima og ikke udlændinge blev et af [det danske folketingsvalgs vigtigste emner](#).

Ikke en ny Rain Man

Imidlertid føjer filmen ikke mange aspekter til Greta Thunberg som klimaaktivist, og den føjer slet ikke nye dimensioner til klimadebatten. Vi må tage Gretas ord for pålydende. Eller lade være.

Der, hvor filmen for alvor bliver en vigtig fortælling, er i den underliggende skildring af Gretas liv og udvikling med autisme – en tilstand, som hun selv ser som en fordel. Den tillader hende at fokusere og tilegne sig viden med næsten fotografisk hukommelse.

FOTO: ANDERS HELLBERG, WIKIMEDIA COMMONS

Man skal ikke forvente imødekommenhed fra Greta Thunberg, og navnlig i FN-sammenhæng har hun virket meget lidt benøvet over at være sammen med politiske ledere fra hele verden. Alt for meget snak, alt for lidt handling, er hendes gentagne budskab. Uden diplomatiske mellemregninger.

Men den betyder også, at hendes offentlige fremtoning ofte er anspændt og alvorlig. Det tapper hendes energi at være sammen med mange og hele tiden at skulle forholde sig til dem og at være en offentlig person. I hjemmet, hvor hun er tryk og omgivet af den hverdag og de rutiner, som hun sætter så højt, er hun en helt almindelig teenager, som kan flække af grin over beskeder på sociale medier.

Det føles ægte befriende at se, når man kun kender den alvorlige pige, som optræder på TV. Også selvom man måtte have en fornemmelse af en skarp humoristisk sans, når Greta Thunberg ikke holder sig tilbage fra at trolle Trump på Twitter:

I en af de få scener i filmen, hvor hendes mor er med, er moren tydeligt glad og rørt ved tanken om, at Greta nu kan spise ude blandt andre. "Det havde jeg ikke troet muligt for få år siden," siger hun med henvisning til, at datteren i flere år var indelukket og kun talte med familien.

Gretas kamp for klimaet har ikke kun været en byrde, men også været med til at skubbe på hendes udvikling og evne til at være en del af sociale sammenhænge.

Greta selv irttesætter også, da en interviewer taler om, at hun lider af autisme. Det er ingen lidelse, konstaterer hun.

Der er ikke mange dokumentariske skildringer af autister og asperger, som er den nu forældede betegnelse for den udgave, som Greta er diagnosticeret med.

Hun griner, hun græder, hun har kærlige stunder med sin familie, hun har sammenstød med sin familie, og hun ved bedre end alle de voksne, sådan som teenagere altid gør. Og nåja, så skal hun også lige redde verden

De fleste tænker *Rain Man* med Dustin Hoffman og forestiller sig en slags dybt socialt dysfunktionelt hukommelsesvidunder, der vil have svært ved at klare sig i den virkelige verden. Den type stereotyper har også ramt Greta Thunberg. Mange reaktioner på sociale medier afslører, at det ikke er ualmindeligt at sætte lighedstegn mellem autisme og evnesvag.

Virkeligheden er mere inspirerende

Den slags stereotyper gør Greta Thunberg til skamme i filmen. Den er et portræt af en ung pige, som på mange måder er som alle andre teenagere.

Hun griner, hun græder, hun har kærlige stunder med sin familie, hun har sammenstød med sin familie, og hun ved bedre end alle de voksne, sådan som teenagere altid gør. Og nåja, så skal hun også lige redde verden.

“Måske burde vi alle have en smule Aspergers – i hvert fald når det gælder klimaet,” siger Greta Thunberg til allersidst.

Måske ikke. Men der er noget vældig opmuntrende i ikke bare Greta Thunberg selv, men hendes evne til – til trods for at være fjernt fra glamourøs popularitet og at have en diagnose, som mange finder skræmmende – at bevæge millioner.

“Hvis det her var en film, ville det være en dårlig film. Handlingen er usandsynlig,” siger Greta Thunberg i begyndelsen af filmen om sit liv og den drejning, det tog på et år. ‘I am Greta’ er ikke en dårlig film. Men virkeligheden er mere inspirerende.

Denne artikel er en redigeret udgave af originalen, som kan findes hos [vores samarbejdspartner KForum her](#).

Se alle [POV's samarbejdsaftaler med andre medier her](#).

LÆS FLERE TEKSTER [AF SUSANNE SAYERS I POV HER](#)

Topfoto: Anders Hellberg, Wikimedia Commons

- SUSANNE SAYERS
- SENESTE ARTIKLER

Susanne Sayers er selvstændig journalist og forfatter med 25 års erfaring og underviser bl.a. på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i kritisk og udredende journalistik og interviewteknik.

Senest har hun sammen med professor og digital vismand Jan Damsgaard udgivet bogen 'Den digitale omstilling' og arbejder lige nu blandt andet på en bog om aktieinvestering foruden det store Kulturby 2017-projekt 'Habitat: Aarhus'. Desuden er hun hyppig gæst i debatter om journalistik og journalistisk etik.

Susanne Sayers har tidligere bl.a. været chefredaktør på 24timer, redaktionschef på metroXpress, klimakorrespondent for Metroaviserne internationalt samt nyhedsredaktør på Børsen. Hun er af sine to voksne børn blevet kaldt 'verdens mest nørdede mor', og sandt er det, at de naturvidenskabelige områder har en særlig dragning på hende, ikke mindst i relation til den menneskelige trivsel.

Som Dame Edna ville have sagt: 'She loves nature in spite of what nature has done to her'.

Susanne Sayers er netop flyttet til Lissabon, som hun tror på bliver en af Europas mest dynamiske byer de kommende år og vil også bidrage med indlæg fra Europas sydvestligste hjørne.

Skulle du have lyst til at donere til Susannes skriblerier, er nummeret til Mobilepay +45 40 99 49 36